

УДК 347.7(477)

В.М. МАХІНЧУК, канд. юрид. наук,
Науково-дослідний інститут приватного права і
підприємництва Національної академії правових
наук України

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «ПІДПРИЄМНИЦТВО» ТА «КОМЕРЦІЯ» ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Ключові слова: підприємництво, комерція,
суб'єкт підприємницької діяльності, підприємни-
цькі товариства, непідприємницькі товариства

Однією з найважливіших умов формування якісної законодавчої бази є напрацювання та застосування при розробці нормативно-правових актів термінологічного апарату, який відповідає двом таким критеріям: а) будь-який термін позначає лише одне явище, б) будь-яке явище позначається лише одним терміном. Нехтування цим принципом може призвести і часто призводить до неправильного розуміння правових приписів, суті правовідносин, виникнення правових спорів, неоднозначного правозастосування юрисдикційними органами.

Особливо важливою «відточеність» понятійного апарату є у джерелах приватного права. Адже саме приватні правовідносини найчастіше передбачають можливість вибору їх суб'єктами тих чи інших моделей юридично значимої поведінки. І якщо в разі неоднозначності правових приписів у публічних відносинах слід керуватись принципом, за яким неоднозначність норми трактується на користь осіб, які не виконують владних функцій (хоча говорити про належний рівень застосування цього принципу в публічних правовідносинах на сьогодні доволі важко), то в праві приватному його застосування неможливе у зв'язку з юридичної рівністю сторін. Саме

стосовно суб'єктів підприємницької діяльності сьогодні в Україні існує ситуація подвійного, а іноді – неоднозначного, правового регулювання їх діяльності. Така ситуація склалася з набранням чинності прийнятими у 2003 р. Цивільним кодексом України та Господарським кодексом України.

Питання співвідношення положень Цивільного та Господарського кодексу України були предметом наукових досліджень таких вітчизняних вчених, як О.А. Беляневич, О.А. Бурбело, З.С. Варналій, А.С. Довгерт, І.С. Канзафарова, Н.С. Кузнєцова, В.В. Луць, В.К. Мамутов, В.С. Мілаш, В.М. Селіванов, І.В. Спасібо-Фатєєва, В.Ф. Опришко, О.А. Підпригора, І.В. Труш, Є.О. Харитонов, Я.М. Шевченко, В.С. Щербина та ін. Однак, попри значну кількість змін, внесених до цих кодексів в тому числі і з метою усунення колізій між їх нормами, до цього часу залишаються суперечливими деякі їх положення. При цьому, ці суперечливі положення стосуються не лише регулювання якогось вузького кола особливих суспільних відносин, але й основоположних питань. Тому метою цієї статті є з'ясування співвідношення понять «підприємництво» та «комерція» за чинним законодавством України. Завданнями є дослідження чинного законодавства, доктрини що стосується визначення зазначених понять.

Основними законодавчими актами, що регулюють майнові економічні відносини є Цивільний кодекс України та Господарський кодекс України. Статтею 83 ЦК України передбачено поділ юридичних осіб на товариства, установи та інші форми, передбачені законом. При цьому товариства поділяється на підприємницькі та непідприємницькі. У ст.84 «Підприємницькі товариства» ЦК України встановлено, що товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками (підприємницькі товариства) можуть бути створені лише як господарські товариства (повне товариство,

командитне товариство, товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерне товариство) або виробничі кооперативи. За нормою ст.85 «Непідприємницькі товариства» ЦК України непідприємницькими товариства є товариства, які не мають на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками.

Водночас у Господарському кодексу України використовується поділ господарської діяльності на комерційну (підприємництво) (глава 4) та некомерційну (глава 5). Підприємництво у ГК України визначається як самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних та соціальних результатів та одержання прибутку. Некомерційне господарювання – це самостійна систематична господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання, спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку.

Наведені дефініції, закріплені у ГК України, викликають низку питань. Так, незрозумілим є одночасне використання термінів «комерція» та «підприємництво» у розділі 5 «Господарська комерційна діяльність» і одночасне використання лише терміну «комерція» у розділі 6 «Некомерційна господарська діяльність». При бінарному поділі господарської діяльності залежно від мети одержання прибутку видається за доцільне обмежитись використанням одного терміну – «комерція» чи «підприємництво», назвавши відповідні види господарської діяльності «комерційна» та «некомерційна» або «підприємницька» і «непідприємницька».

Цивільний кодекс України використовує термін «комерція» для позначення комерційного найменування (фірми), комерційної таємниці, комерційного представництва, комерційного кредиту, комерційної концесії. Комерційним представником є особа, яка по-

стійно та самостійно виступає представником підприємців при укладенні ними договорів у сфері підприємницької діяльності. Комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. Також у ЦК України йдеться про недобросовісне комерційне використання комерційної таємниці. Згідно зі ст.1057 ЦК України договором, виконання якого пов'язане з переданням у власність другій стороні грошових коштів або речей, які визначаються родовими ознаками, може передбачатися надання кредиту як авансу, попередньої оплати, відстрочення або розстрочення оплати товарів, робіт або послуг (комерційний кредит), якщо інше не встановлено законом. За договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг.

Отже, як ЦК України, так і ГК України послуговується обома термінами: «підприємництво» і «комерція». І якщо у правовому регулюванні окремих інститутів можна допустити застосування будь-якого з них з урахуванням історії розвитку тих чи інших відносин, то стосовно загального підходу до поіменування діяльності, яка має на меті одержання прибутку, слід використовувати єдиний термін.

За такої ситуації виникає питання розмежування понять «підприємницькі товариства» та «непідприємницькі товариства», які використовуються у ЦК України, з поняттями «комерційні підприємства» та «некомерційні підприємства», які використовуються у ГК

України. Деякі роз'яснення з цього приводу спробував дати Вищий господарський суд України у Листі від 07.04.2008 р. № 01-8/211 [1]. Суд виходив з того, що поняття «товариство» ЦК України (статті 84, 85) поділяє на два поняття за ознакою наявності чи відсутності у учасників товариства корпоративного права на отримання певної частки прибутку (дивідендів): товариство, яке здійснює підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками, є підприємницьким товариством, товариство, яке не має на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками, є непідприємницьким товариством. Оскільки установа не має учасників, то вона не може розподіляти прибуток між учасниками, але за загальним правилом ст.86 ЦК України може, як і непідприємницьке товариство, здійснювати підприємницьку діяльність. ГК України (ч.1 ст.167) містить невичерпний перелік корпоративних прав: правомочність на участь в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами. Разом із тим, ГК України, на відміну від ЦК України, не використовує корпоративних прав як ознак для поділу поняття «підприємство» на комерційні та некомерційні. Натомість ГК України містить визначення поняття господарської комерційної діяльності (підприємництва) у главі 4 та поняття некомерційної господарської діяльності (некомерційного господарювання) у главі 5. ГК України використовує в якості ознаки для поділу вказаних вище понять наявність чи відсутність мети одержання прибутку (який, звичайно, може бути одержаний і без наявності такої мети, як побічний результат), а не наявності чи відсутності можливості розподіляти прибуток між учасниками (чи сплати суми прибутку або його частини єдиному учаснику). Тому поняття «комерційні підприємства»

та «некомерційні підприємства» Вищий господарський суд України вважає нетотожними поняттями «підприємницькі товариства» та «непідприємницькі товариства».

Отже, за основний критерій розмежування Суд взяв мету розподілу прибутку. Однак такий підхід видається спірним з огляду на те, що мета одержання прибутку в обох випадках наявна. Можливість його розподілу між учасниками та засновниками юридичної особи залежить від організаційно-правової форми відповідної особи. Сама ж мета одержання прибутку є не самоціллю підприємницького товариства чи комерційного підприємства, однак одержання прибутку є метою їх засновників та учасників, що можливо, як правило, лише у разі передачі цим особами (в тому числі – і засновникам державного підприємства) прибутку юридичної особи.

Виходячи з того, що ЦК України чітко не розмежує поняття «підприємницький» та «комерційний» нема підстав і для розмежування поняття «підприємницький», закріпленого у ЦК України, та поняття «комерційний», закріпленого у ГК України. Більше того, видається за необхідне узгодити в цій частині понятійний апарат двох вказаних Кодексів. Тут можна надати перевагу використанню терміна «підприємницький», як такого, що не має іноземного походження. Водночас терміном «комерційний» можна було б позначити інше поняття, або певний вид підприємництва.

Звичайно, за такого підходу виникне проблема з відповідним позначенням підприємств: термін «підприємницьке підприємство» виглядає дещо тавтологічно. Така тавтологія свідчить про те, що поняття «підприємство» за своїм первинним змістом походить від поняття «підприємництво». Тому говорити про «непідприємницьке підприємство» нелогічно. Однак у ГК України йдеться про некомерційні підприємства (ст.78). Корені такого нелогічного підходу до формування термінології лежать у неправильному або, принаймні, неоднозначному розумінні терміну «підприємство». Циві-

льний кодекс України підприємством визначає насамперед певний цілісний майновий комплекс, а не суб'єкта правовідносин. Господарський кодекс України, однак, підприємство розглядає саме як суб'єкта правовідносин. Зазначимо, що і ЦК України не позбавлений розуміння підприємства як суб'єкта правовідносин: стороною договору оренди житла з викупом у ст.810-1 називається підприємство-орендодавець. Однак ЦК України було доповнено цією статтею у 2008 р., а автори законопроекту, очевидно, не врахували підходів, закладених у ЦК України при його розробці. Такий неоднозначний підхід до розуміння поняття «підприємства» у суміжних Кодексах слід усунути. Там, де під підприємством розуміється суб'єкт правовідносин доцільно використовувати виходячи зі змісту норм терміни «юридична особа», «установа», «суб'єкт господарювання», «власник» тощо.

Дискусія про розуміння і співвідношення термінів «підприємництво» та «комерція» триває у вітчизняній юридичній науці вже досить довгий час, адже почалась вона з відходом наприкінці 80-х років ХХ ст. від виключно командно-планової економічної моделі СРСР та союзних республік.

Ще задовго до прийняття ГК України, коли точилась дискусія щодо назви відповідного кодифікованого акта у сфері господарювання (підприємництва), предмету регулювання останнього, структури тощо, В.М. Селіванов наголошував, що треба розкрити поняття підприємницької діяльності й вказати, які ознаки майнових відносин, що підпадають під дію норм цього (*підприємницького* – В. М.) кодексу, що дозволить насамперед визначити, яка діяльність є підприємницькою і яка, хоча й близька до неї, не є такою. Сам же він вбачав, що сутність підприємницької діяльності впливає з таких її ознак: економічна самостійність та автономність волі її суб'єктів; ініціативність; творчий новаторський характер; систематичність; здійснення її на свій ризик і під цілковиту майнову відповідальність; здій-

снення її з метою одержання прибутку; правомірність [2, с.7–8]. І хоча врешті-решт було прийнято Господарський, а не Підприємницький, кодекс, у ньому майже повно відображено ту суть підприємницької діяльності, про яку писав В.М. Селіванов.

У ст.42 ГК України підприємництво визначається як самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання.

В літературі виокремлюють такі ознаки підприємницької діяльності: підприємець виступає як самостійний господарюючий суб'єкт, що веде власну справу; підприємницька діяльність пов'язана з ризиком, тобто імовірністю виникнення збитків, недоодержання доходів чи навіть руйнування; підприємницька діяльність допускає матеріальну відповідальність за реалізацію ідей; підприємцю властивий динамічний стиль життя, що обумовлено твердою конкуренцією як серед самих підприємців, так і між підприємцями і найманими робітниками; підприємницька діяльність завжди цілеспрямована. Виходячи з наведених ознак підприємницької діяльності наводиться визначення поняття підприємництва: особливий вид економічної активності, під якою мається на увазі доцільна діяльність, спрямована на одержання прибутку, заснована на самостійній ініціативі, відповідальності й інноваційній підприємницькій ідеї [3, с.14].

Г.В. Смолин вказує, що під час визначення поняття «підприємництво» слід зважати на економічну сутність цього явища, яка полягає в тому, що його передумовою є розходження між попитом і пропозицією на товарному ринку. Таке розходження призводить до визначення стратегії, спрямованої на виготовлення матеріальних благ та надання послуг, купівлю чужих товарів за певними цінами, а продаж за більш високими, з метою задоволення суспільних потреб та одержання прибутку [4, с.19]. Загалом погоджуючись із таким підходом до формулювання основних ознак поняття підприємництва, висловимо лише сумнів стосовно того, що про-

даж за більш високими цінами (перепродаж) повністю відповідає інтересам суспільства. Більше того, в умовах планової економіки такий продаж міг бути підставою для притягнення продавця до кримінальної відповідальності. Так, Кримінальний кодекс УРСР 1961 р. містив ст.154, якою встановлювалась кримінальна відповідальність за такий склад злочину, як спекуляцію, тобто скупку і перепродаж з метою наживи товарів чи інших предметів. І до нині термін «спекуляція» зберігає в нашому суспільстві певне, часто досить негативне забарвлення, що в умовах нормально розвиненої ринкової економіки є неприйнятним. Адже саме бажання отримання зиску є рушієм економічної активності громадян, спонукає їх, ризикуючи власними коштами та зусиллями, створювати та розвивати власну справу.

Г.М. Брусильцева вказує, що підприємництво є основним видом господарської діяльності, який характеризується метою – отримання прибутку. Водночас вона зазначає, що некомерційна господарська діяльність здійснюється з метою задоволення певних суспільних потреб незалежно від прибутковості такої діяльності: отримання прибутку від такої діяльності відіграє другорядну роль (такою є діяльність частини казенних, експериментальних та інших планово-збиткових підприємств, які фінансуються за рахунок держави). Також авторка наводить перелік ознак підприємницької діяльності, проте не формулює доктринального визначення цього поняття [5, с.8].

Л.В. Ніколаєва дає визначення підприємництва, як самостійної, ініціативної, систематичної, на власний ризик господарської діяльності, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [6, с.9]. Таке визначення викликає певні зауваження. Перш за все, очевидним, з точки зору формальної логіки та чинного законодавства, є те, що господарська діяльність здійснюється суб'єктами господарювання. Тому вказівка на це у наведеному визначенні

не вносить в нього жодної, власне, визначеності. По-друге, так само очевидним видається і те, що підприємницька діяльність здійснюється підприємцем. Тому видається за доцільне вилучити із визначення підприємництва вказівку на те, що воно здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями). Крім того, видається незрозумілим, що саме мається на увазі під економічним результатом? Якщо говорити про економічний результат як розвиток економіки у цілому, то це, як і соціальний результат, навряд чи буде первинною метою підприємця, принаймні у переважній більшості випадків. Хоча, звичайно, успішність підприємницької діяльності залежить від того, чи може вона задовольнити суспільні інтереси, тобто від попиту на її продукт, а точніше від різниці між попитом та пропозицією. А вже успішна підприємницька діяльність впливає на розвиток економіки та забезпечення соціального результату. Коли б первинною метою підприємницької діяльності насправді було досягнення соціального результату, тоді не було б потреби у впровадженні податків з підприємців. Таким чином, *підприємництво у Господарському кодексі України доцільно визначати як самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність, що здійснюється з метою одержання прибутку.*

Сучасна правова доктрина в Україні не містить єдиного визначення комерційної чи підприємницької діяльності і щодо змісту і співвідношення цих понять триває наукова дискусія.

Легальне визначення комерційної діяльності закріплено у Постанові Національного Банку України від 06.07.2007 р. № 324 «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України». Через обмежений предмет регулювання цього нормативного акту, зміст закріпленого у ньому поняття комерційної діяльності є дуже вузьким і стосується лише комерційної діяльності банків.

Як вже зазначалось вище, з назви глави 4 «Господарська комерційна діяльність (підприємництво)» ГК України можна зробити висновок, що законодавець ототожнює господарську комерційну діяльність з підприємництвом. Крім того, у ст.44 «Принципи підприємницької діяльності», яка міститься у главі 4 ГК України, вказано, що підприємництво здійснюється на основі комерційного розрахунку та власного комерційного ризику, а у ст.40 – що підприємства мають право на добровільних засадах об'єднувати свою господарську діяльність (виробничу, комерційну та інші види діяльності). Як бачимо, тут законодавцем термін «комерційна діяльність» використовується вже самостійно, замінюючи, очевидно, термін «підприємницька діяльність» чи «підприємництво».

Необхідно зазначити, що і в правовій доктрині поняття «підприємництво» та «комерція» часто використовуються поруч як тотожні один одному. Так, наприклад, у 1997 р. було видано підручник з навчального курсу «Комерційне право», який мав назву «Правові основи підприємницької діяльності» [7, с.224].

Комерційна ж діяльність підприємства, на його думку, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання. Таким чином, продовжує автор, Господарський кодекс України розглядає реалізацію продукції, або комерційну діяльність, як одну із форм (видів) господарської діяльності. У той самий час у інших видах господарської діяльності можуть здійснюватись операції з купівлі-продажу товарів, сировини, заготовельної продукції, напівфабрикатів і т. п., тобто елементи комерційної діяльності можуть мати місце у всіх видах підприємництва, але ця діяльність не є для них визначальною, основною. Відзначаючи спробу М.П. Курила диференціювати поняття «комерція» та «підприємництво», вкажемо на деякі її недоліки. Так, у розумінні комерції автор відштовхується від визначення, наданого у тлумачному словнику В.І. Даля,

яке з об'єктивних причин не враховує реалій сучасного правового регулювання економічної діяльності в Україні. І якби автор не вказував, що саме ГК України розглядає комерцію лише як реалізацію продукції, з ним можна було б певною мірою погодитись. Але, як сама назва глави 4 ГК України свідчить про інше. І з огляду на структуру цього Кодексу, нормами вказаної глави регулюється господарська комерційна діяльність – підприємництво. Адже в статтях, які складають зміст цієї глави, йдеться саме про підприємницьку діяльність.

Якщо ж не брати до уваги норми ГК України, то можна певною мірою погодитись із точкою зору М.П. Курила стосовно того, що комерція здійснюється через договори купівлі-продажу з наміром купити дешевше, а продати дорожче, а зміст комерційної діяльності підприємства є вужчим, ніж зміст поняття «підприємництво». При цьому науковець формулює визначення комерційної діяльності підприємства – це велика за обсягом сфера оперативно-організаційної діяльності торгових організацій і підприємств, спрямована на здійснення процесів договорів купівлі-продажу товарів для задоволення попиту на населення та одержання прибутку. Визначення це видається дещо невдалим. Адже навряд-чи методологічно вірним є твердження, що діяльність – це сфера діяльності. Однак саме така логічна конструкція міститься у наведеному визначенні. Крім того, М.П. Курило ототожнює поняття «комерція» з поняттям «торгівля», а комерційне право з правом торговим. При цьому торгівлю він визначає як будь-які операції, що здійснюються за договором купівлі-продажу, міни, поставки та іншими цивільно-правовими договорами, які передбачають передачу права власності на товари [8, с.8].

В.М. Петров зазначає, що комерційна діяльність є складовою частиною підприємництва (за кордоном аналогом підприємництва є термін «бізнес»). При цьому він визначає під-

приємництво як діяльність, спрямовану на одержання доходів, прибутку. Комерція ж, на його думку, – це сукупність процесів і операцій, спрямованих на здійснення купівлі-продажу товарів для задоволення споживчого попиту й одержання прибутку [9, с.18].

Автори підручника «Комерційна діяльність» за ред. В.В. Апопія під комерційною діяльністю розуміють організацію і управління комерційними процесами та операціями, пов'язаними з товарно-грошовим обміном, кінцевою метою якої є здійснення купівлі-продажу товарів, послуг і отримання прибутку. Під підприємництвом тут розуміється самостійна, ініціативна системна діяльність для отримання прибутку. Однак підприємництво, уточнюють автори, – це не тільки діяльність, але і спосіб господарювання, умови ринку, тому воно набагато ширше за змістом, ніж комерційна діяльність, яку можна вважати окремим видом підприємництва [10, с.11–12]. Таке розуміння відповідає більше підходам економічною, аніж юридичної, науки. однак всі основні ознаки комерційної діяльності та підприємництва, які впливають із чинного законодавства, у наведених визначеннях відображено.

Отже, відповідно до чинного законодавства України зміст понять «підприємницька діяльність» та «комерційна діяльність» є тотожним. Проте доктринально, як в економічній науці, так і в юридичній науці, існують різні точки зору на співвідношення цих понять. На нашу думку, доцільно розмежовувати підприємництво та комерцію і критерієм розмежування тут може слугувати суб'єктний склад відповідних відносин. Якщо розглядати комерційну діяльність як взаємодію (відносини) рівних, незалежних суб'єктів, в такому разі під комерційними відносинами слід розуміти виключно відносини між суб'єктами комерційної діяльності, які в дані відносини вступають саме з метою одержання прибутку. Тобто з кола даних відносин слід виключати купівлю-продаж, якщо одним із її учасників є споживач. Адже такому суб'єкту законодав-

ство надає певні гарантії, які свідчать про нерівність сторін відповідного договору та посилення імперативного методу правового регулювання відповідних правовідносин.

Як висновок слід зазначити наступне. Пропонуємо комерційну діяльність розглядати як один із видів підприємницької діяльності, зміст якого полягає у вчиненні правочинів, спрямованих на перехід права власності на товари, з метою одержання прибутку шляхом подальшого продажу з переробкою чи без неї об'єкту правочину.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лист Вищого господарського суду України : від 07.04.2008 р., № 01-8/211 // Вісник господарського судочинства. – 2008. – № 3.
2. Селіванов В. Концептуальні засади Кодексу про підприємництво України / В. Селіванов // Право України. – 1995. – № 2. – С. 2–11.
3. Василенко В. О. Підприємництво / В. О. Василенко, Т. Л. Миронова, В. А. Подсолонко, А. Ф. Процай ; за ред. В. А. Подсолонко, Т. Л. Миронової. – К. : Центр навч. лрри, 2003. – 616 с.
4. Смолин Г. В. Господарське право України. Загальна частина : навч. посіб. / Г. В. Смолин. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Л. : ЗУКЦ, 2011. – 428 с.
5. Господарське право : конспект лекцій / В. В. Сергієнко, Ж. О. Андрійченко, А. В. Галушко, М. В. Грузд, Г. М. Брусильцева, В. О. Горєв, В. В. Деркач, О. О. Єрмоленко, І. К. Перепелиця. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 444 с.
6. Ніколаєва Л. В. Підприємницьке право : навч. посіб. / Л. В. Ніколаєва, О. В. Старцев ; за ред. О. В. Старцева. – К. : Істина, 2006. – 208 с.
7. Правові основи підприємницької діяльності : підруч. [з навч. курсу «Комерційне право»] / відп. ред В. І. Шакун, П. В. Мельник. – К. : Правові джерела, 1997. – 780 с.
8. Курило М. П. Комерційне право : навч. посіб. / Курило М. П., Завальний В. М., Завальний М. В. – Суми : Університ. кн., 2010. – 238 с.

9. Петров. В. М. Основи комерційної діяльності : навч. посіб. / В. М. Петров ; Харківськ. держ. аграрний ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Х. : [б.в.], 2001. – 200 с.

10. Комерційна діяльність : підручник / [В. В. Апопій та ін.] ; ред. В. В. Апопій. – Вид. 2-ге, переробл. і доп. – К. : Знання, 2008. – 558 с.

Махінчук В. М. Теоретичні проблеми визначення понять «підприємництво» та «комерція» за законодавством України / В. М. Махінчук // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 680–687 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13mvmzsu.pdf>

Розглянуто питання співвідношення понять «підприємництво» та «комерція», їх правове визначення. Досліджено доктринальні підходи до їх розуміння. Зроблено висновок про тотожність змісту цих двох понять, яка ґрунтується на положеннях чинного цивільного та господарського законодавства.

Махінчук В.М. Теоретические проблемы определения понятий «предпринимательство» и «коммерция» согласно законодательству Украины

Рассмотрены вопросы соотношения понятий «предпринимательство» и «коммерция», их правовое определение. Исследованы доктринальные подходы к их пониманию. Сделан вывод о тождестве содержания этих двух понятий, основанном на положениях действующего гражданского и хозяйственного законодательства.

Maxinchuk V.M. Theoretical Problems of Definition of Concepts «Entrepreneurship» and «Commerce» According to Ukrainian Legislation

The correlation of legal definition of concepts «Entrepreneurship» and «Commerce» are examined in the article under consideration. The doctrinal approaches to understanding of the concepts mentioned above are analyzed. On the basis of the Civil Commercial legislation of Ukraine the author concludes that the content of these two concepts is identical.

Форум права